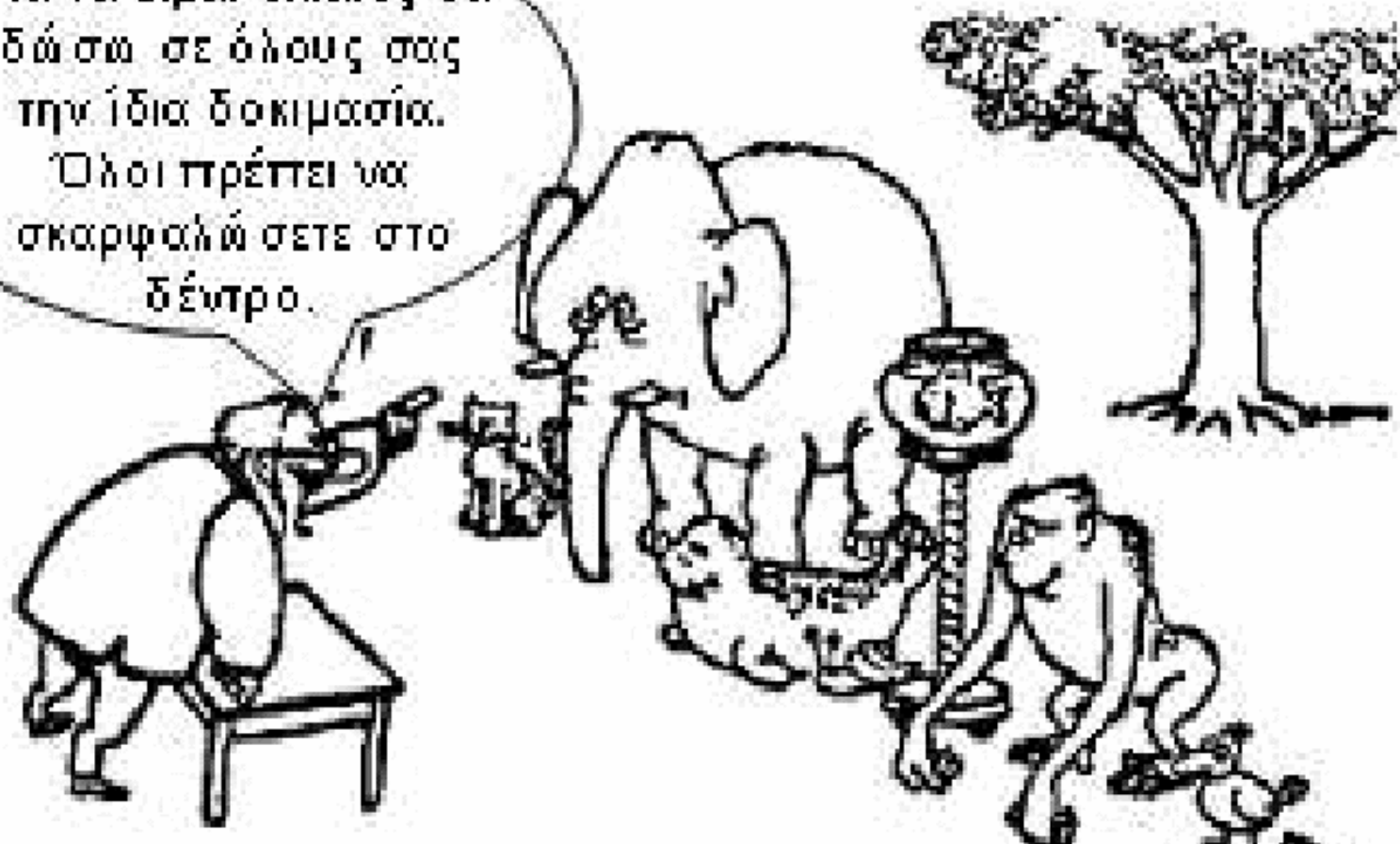

Σχεδιασμός διαφοροποιημένης διδασκαλίας

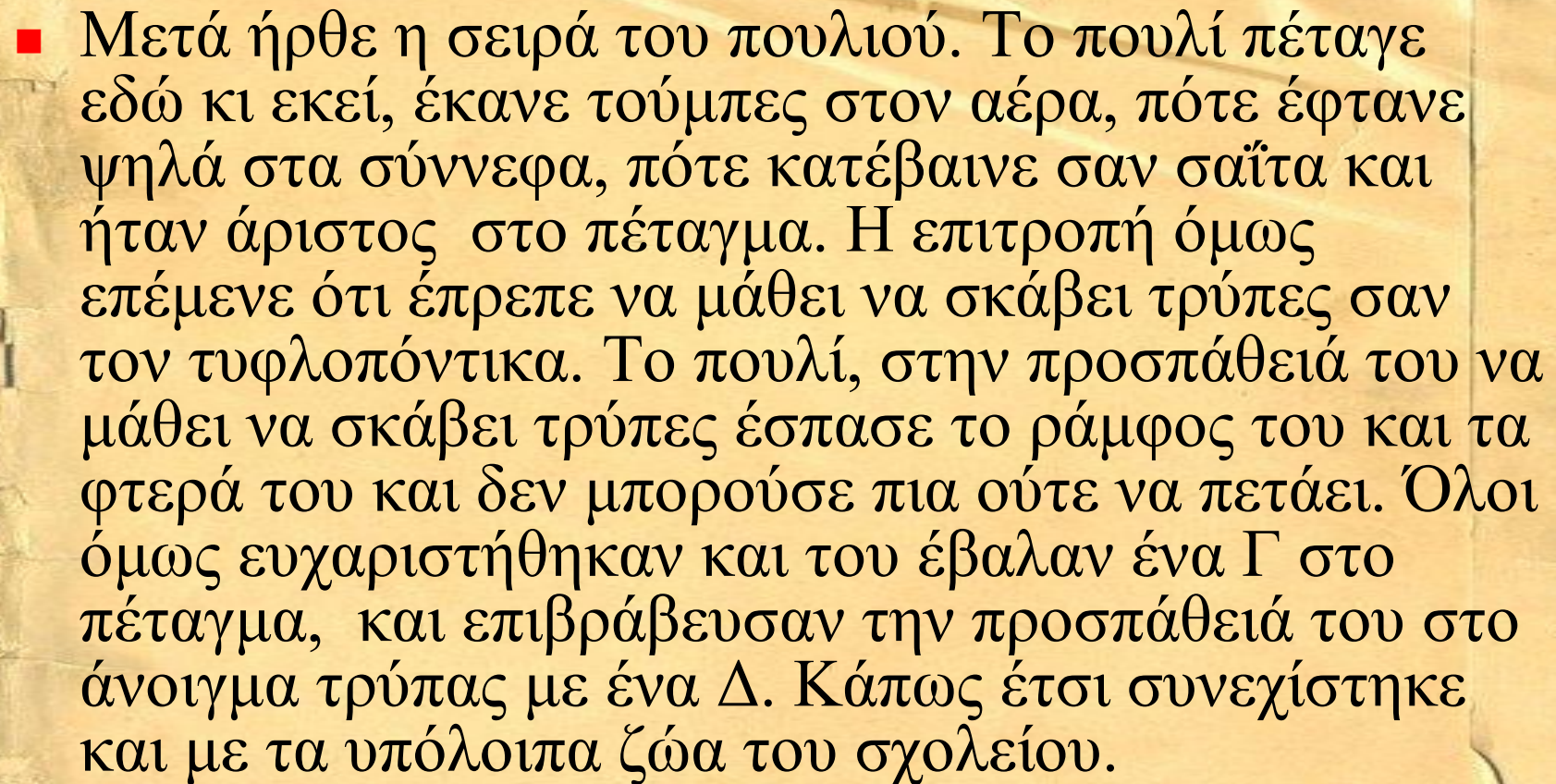
Για να είμαι δίκαιος θα
δώσω σε όλους σας
την ίδια δοκιμασία.
Όλοι πρέπει να
σκαρφαλώσετε στο
δέντρο.

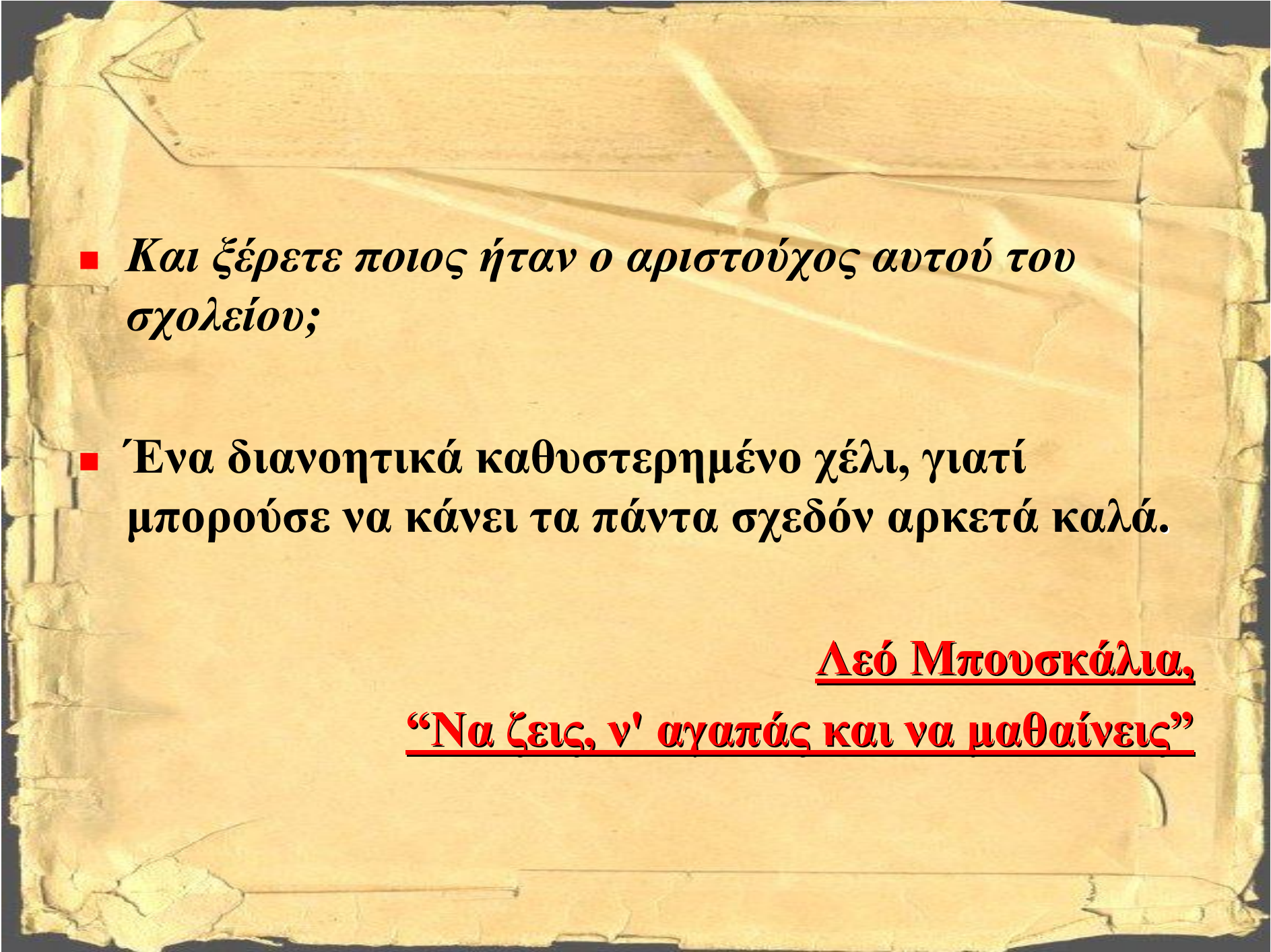

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

- Ένας λαγός, ένα πουλί, ένα ψάρι, ένας σκίουρος, μια πάπια και διάφορα άλλα ζώα αποφάσισαν να ανοίξουν ένα σχολείο. Συστήθηκε λοιπόν μια επιτροπή και τα μέλη της οργάνωσαν ένα συνέδριο για να φτιάξουν το πρόγραμμα μαθημάτων του σχολείου τους. Ο λαγός επέμενε ότι στο πρόγραμμα έπρεπε να συμπεριληφθεί το τρέξιμο. Το πουλί επέμενε ότι έπρεπε να συμπεριληφθεί το πέταγμα. Το ψάρι επέμενε για το κολύμπι, ο σκίουρος για το κάθετο σκαρφάλωμα στα δέντρα και κάθε ζώο του δάσους ήθελε να συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα αυτό στο οποίο ήταν πολύ καλό. Μετά τις εισηγήσεις των ζώων η επιτροπή αποφάσισε να τα βάλουν όλα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου και *όλα τα ζώα ήταν υποχρεωμένα να παρακολουθούν όλα τα μαθήματα*. Ο λαγός έτρεχε σαν τον άνεμο, κανένα ζώο δεν μπορούσε να του παραβγεί στο τρέξιμο.

- Οι άλλοι όμως επέμεναν ότι ήταν απαραίτητο για την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, να μάθουν στο λαγό να πετάει. Ανέβασαν λοιπόν το λαγό σε ένα κλαδί και του είπαν: «Πέτα, λαγέ!!» Ο κακόμοιρος ο λαγός, υπάκουσε. Πήδησε και έσπασε το πόδι του και το κεφάλι του. Έπαθε ζημιά ο εγκέφαλός του και μετά ούτε να τρέξει καλά δεν μπορούσε. Έτσι, αντί για Α στο τρέξιμο πήρε Γ. Πήρε και ένα Δ στο πέταγμα για την καλή του προσπάθεια. Και όλοι στην επιτροπή του προγράμματος ήταν ευχαριστημένοι.

-
- Μετά ήρθε η σειρά του πουλιού. Το πουλί πέταγε εδώ κι εκεί, έκανε τούμπες στον αέρα, τότε έφτανε ψηλά στα σύννεφα, τότε κατέβαινε σαν σαΐτα και ήταν άριστος στο πέταγμα. Η επιτροπή όμως επέμενε ότι έπρεπε να μάθει να σκάβει τρύπες σαν τον τυφλοπόντικα. Το πουλί, στην προσπάθειά του να μάθει να σκάβει τρύπες έσπασε το ράμφος του και τα φτερά του και δεν μπορούσε πια ούτε να πετάει. Όλοι όμως ευχαριστήθηκαν και του έβαλαν ένα Γ στο πέταγμα, και επιβράβευσαν την προσπάθειά του στο άνοιγμα τρύπας με ένα Δ. Κάπως έτσι συνεχίστηκε και με τα υπόλοιπα ζώα του σχολείου.

-
- *Και ξέρετε ποιος ήταν ο αριστούχος αυτού του σχολείου;*
 - Ένα διανοητικά καθυστερημένο χέλι, γιατί μπορούσε να κάνει τα πάντα σχεδόν αρκετά καλά.

Λεό Μπουσκάλια,

“Να ζεις, ν' αγαπάς και να μαθαίνεις”

Θέματα εισήγησης

- (α) Οργάνωση διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε ανομοιογενή τάξη
- (β) Οι απαιτούμενες προσαρμογές
- (γ) Η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση
- (δ) Συγκρότηση μαθητικών ομάδων

Αρχικές ενέργειες οργάνωσης Δ. Δ.

- Πριν ο εκπαιδευτικός ενεργήσει, σχεδιάζει ποικίλες προσεγγίσεις σε αυτό που είναι ανάγκη να μάθουν οι μαθητές, στο πώς θα το μάθουν, στο πώς μπορούν να εκφράσουν αυτό που έχουν μάθει, με στόχο κάθε μαθητής να μάθει όσα περισσότερα μπορεί, όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά.

Tomlinson (2003: 151)

Ο ρόλος του διευκολυντή της μάθησης

- ανάπτυξη και οργάνωση διαφοροποιημένων μαθησιακών ευκαιριών,
- ομαδοποίηση των μαθητών με πολλαπλούς και εναλλακτικούς τρόπους και
- μέγιστη αξιοποίηση του διδακτικού χρόνου

(Tomlinson, 2000)

Στρατηγικές διαφοροποίησης με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών

- Οι μαθητές αναμένεται να έχουν διαφορετική μαθησιακή ετοιμότητα, ενδιαφέροντα και μαθησιακό προφίλ
- Ο εκπαιδευτικός πρέπει να μπορεί να ανακαλύπτει και να εφαρμόζει εναλλακτικές στρατηγικές.

Ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα

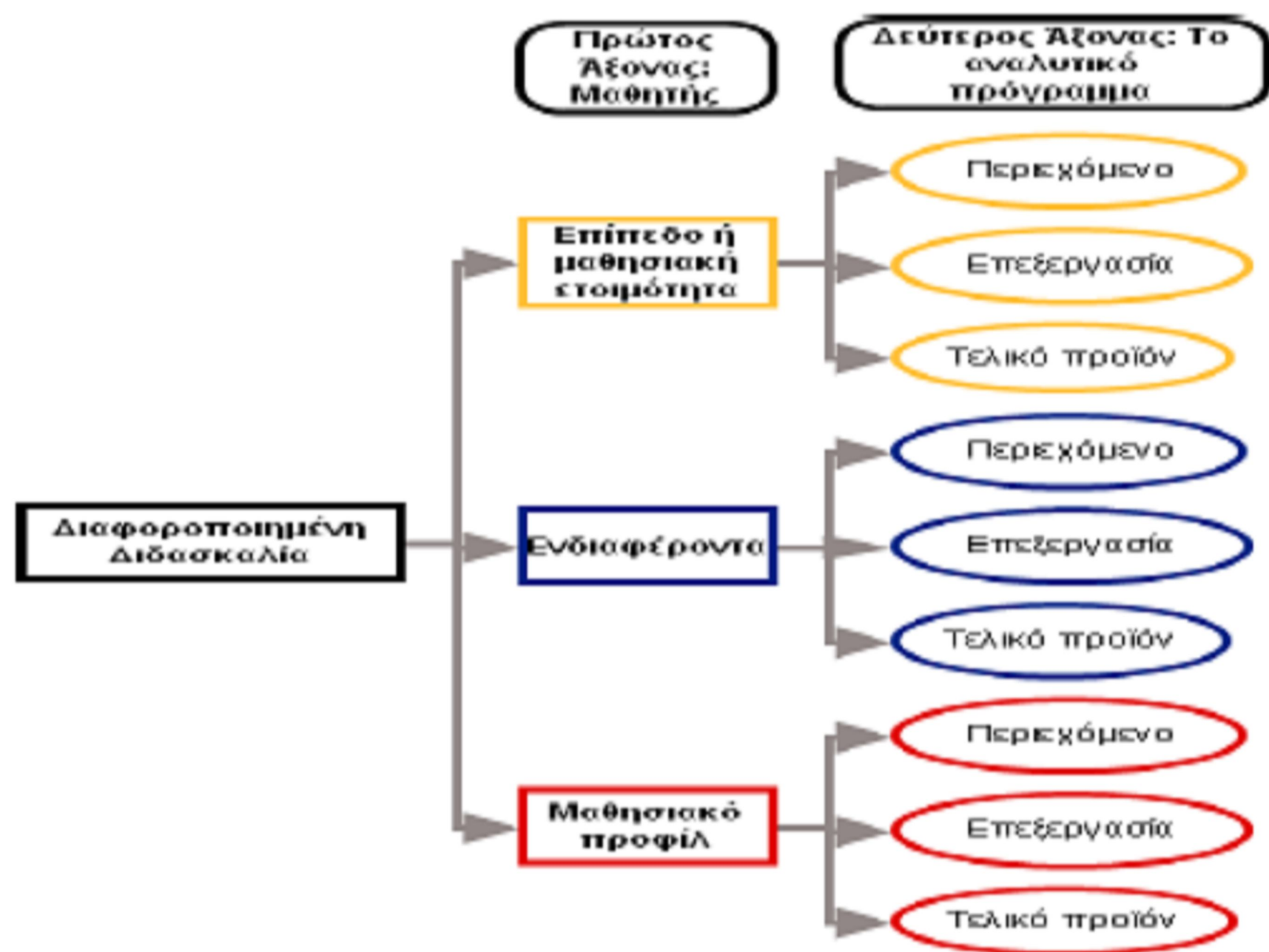
- Π.χ.: Ένας μαθητής με αυξημένη ικανότητα κατανόησης κειμένου, αλλά περιορισμένη αναγνωστική ικανότητα
- Εναλλακτική στρατηγική:
υποστηρικτικό λογισμικό ανάγνωσης κειμένου, το οποίο μπορεί να διαβάσει το κείμενο στο μαθητή όσες φορές αυτός θέλει.

Ως προς τα ενδιαφέροντά του

- Π.χ.: Ένας μαθητής με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον υπολογιστή
- Εναλλακτική στρατηγική:
ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει το ενδιαφέρον του μαθητή με σκοπό τη διδασκαλία μέσω του υπολογιστή (για το συγκεκριμένο μαθητή ή για όλη την τάξη)

Ως προς το μαθησιακό προφίλ

- Π.χ.: Ένας μαθητής που είναι οπτικός τύπος
- Εναλλακτική στρατηγική:
ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαμορφώσει το υλικό διδασκαλίας με τρόπο που να απευθύνεται ακόμη περισσότερο στην αίσθηση της όρασης (χρήση εικόνων, βίντεο, σχεδιαγραμμάτων, χαρτών, έντυπου υλικού, κ.α.)

Σχήμα 1: Περιεχόμενο της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης του περιεχομένου ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα

Χαρακτηριστικά μαθητή	Στρατηγική
Μαθησιακή ετοιμότητα/επίπεδο	<ul style="list-style-type: none">☐ Κείμενα διαφορετικής αναγνωστικής δυσκολίας☐ Επιπλέον υλικά σε διαφορετικά επίπεδα αναγνωστικής δυσκολίας☐ Επαναδιδασκαλία☐ Επίδειξη δεξιοτήτων από εκπαιδευτικό☐ Βιντεοσκοπημένο και μαγνητοφωνημένο υλικό☐ Υλικό με επισημάνσεις κύριων σημείων☐ «Φιλαράκια» γραφής και ανάγνωσης☐ Γραφικοί οργανωτές για καταγραφή σημειώσεων☐ Λίστα με λέξεις κλειδιά πριν τη διδασκαλία

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης του περιεχομένου ως προς τα ενδιαφέροντα

Χαρακτηριστικά μαθητή	Στρατηγική
ενδιαφέροντα	<ul style="list-style-type: none">☐ Κέντρα ενδιαφέροντος☐ Μεγάλο εύρος και ποικιλία υλικών☐ Αξιοποίηση ερωτημάτων των μαθητών☐ Παραδείγματα και εφαρμογές με βάση τα ενδιαφέροντα των μαθητών

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης του περιεχομένου ως προς το μαθησιακό προφίλ

Μαθησιακή προτίμηση/
Μαθησιακό προφίλ

- Οπτική, ακουστική και κιναισθητική παρουσίαση
- Χρήση παραδειγμάτων και εφαρμογών με βάση τους πολλαπλούς τύπους νοημοσύνης
- Προσεγγίσεις «από το όλο στο μέρος» και «από το μέρος στο όλο»
- Χρόνος για σκέψη/αναστοχασμό

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης της διαδικασίας ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα

Χαρακτηριστικά μαθητή	Στρατηγική
Μαθησιακή ετοιμότητα/επίπεδο	<ul style="list-style-type: none">☐ Χρήση διαβαθμισμένων δραστηριοτήτων☐ Προσαρμογή των οδηγιών☐ Χρήση ποικιλίας υλικών☐ Χρήση μίνι διδασκαλιών για συγκεκριμένες δεξιότητες☐ Χρήση ευέλικτης ομαδοποίησης☐ Πολλαπλά κριτήρια και τρόποι αξιολόγησης της επιτυχίας☐ Προσαρμογή των εργασιών για το σπίτι☐ Προσαρμογή του ρυθμού στην εργασία των μαθητών

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης της διαδικασίας ως προς τα ενδιαφέροντα

Χαρακτηριστικά μαθητή

Στρατηγική

ενδιαφέροντα

- Κέντρα ενδιαφέροντος και ομάδες συζήτησης
- Ομαδοποίηση με κοινά και διαφορετικά ενδιαφέροντα
- Jigsaw-στρατηγική παζλ με βάση τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα
- Σχεδιασμός έργου με βάση την αξιοποίηση πολλαπλών ενδιαφερόντων
- Συμμετοχή των μαθητών στο σχεδιασμό

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης της διαδικασίας ως προς το μαθησιακό προφίλ

Μαθησιακή προτίμηση/
Μαθησιακό προφίλ

- ❑ Πολλαπλοί τρόποι επίδειξης της μάθησης
- ❑ Ισόρροπη χρήση στομικής, ομαδικής και συνεργατικής εργασίας
- ❑ Δραστηριότητες πολλαπλών προσεγγίσεων

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης του προϊόντος ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα

Χαρακτηριστικά μαθητή	Στρατηγική
Μαθησιακή ετοιμότητα/επίπεδο	<ul style="list-style-type: none">□ Χρήση διαβαθμισμένων εργασιών□ Χρήση ποικιλίας έργων υλικών□ Χρήση μίνι διδασκαλιών για συγκεκριμένες δεξιότητες□ Ανάπτυξη ποιοτικής αξιολόγησης

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης του προϊόντος ως προς τα ενδιαφέροντα

ενδιαφέρον

- Επίδειξη γνώσης και κατανόησης σε περιοχές ιδιαίτερου ενδιαφέροντος
- Χρήση ειδικών τρόπων αξιολόγησης ανάλογα με τα ενδιαφέροντα

εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης του προϊόντος ως προς το μαθησιακό προφίλ

Χαρακτηριστικά μαθητή	Στρατηγική
Μαθησιακή προτίμηση/ Μαθησιακό προφίλ	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="1137 762 1892 880">☐ Άσκηση σε πολλαπλούς τρόπους αξιολόγησης<li data-bbox="1137 906 1989 1024">☐ Δυνατότητα επιλογής οπτικού, ακουστικού ή κιναισθητικού προϊόντος<li data-bbox="1137 1050 1998 1232">☐ Δυνατότητα επιλογής μεταξύ αναλυτικού, δημιουργικού ή πρακτικού προϊόντος

Προετοιμασία Δ. Δ.

- Ο εκπαιδευτικός που σχεδιάζει τη διαφοροποίηση ενός διδακτικού κειμένου, αρχικά συμβουλευέται το αναλυτικό πρόγραμμα, το οποίο μέσα από το “Βιβλίο του Δασκάλου” καθορίζει τους στόχους της ενότητας.
- Κατόπιν διευκρινίζει το είδος των διαφοροποιήσεων για το/τους μαθητή/τές του, και ανάλογα με το δυναμικό του μαθητή επεξεργάζεται το κείμενο σε επίπεδο λεξιλογίου, σύνταξης, εμφάνισης, εμπλουτίζοντας το με εναλλακτικές στρατηγικές

(Μουταβελής, 2011)

Διαφοροποίηση κειμένου

- Η διαφοροποίηση π.χ. ενός κειμένου αφορά στο σύνολο της φύσης του, δηλαδή σχετίζεται με
 - το λεξιλόγιο,
 - τη συντακτική δομή,
 - το θεματικό περιεχόμενο,
 - τον τίτλο του κειμένου,
 - την παρουσία εικόνας ή σχεδίου,
 - τον τρόπο ανάπτυξης του περιεχομένου

(Πόρποδας, 2002: 415)

Εναλλακτικές στρατηγικές διαφοροποίησης κειμένου

- 1. Διατηρεί τα βασικά σημεία, τις βασικές έννοιες του κειμένου.
- 2. Χρησιμοποιεί έντονη γραφή (bold) για τις λέξεις-κλειδιά.
- 3. Προσθέτει ίσως, σημεία που θεωρούνται διευκολυντικά για την κατανόηση.
- 4. Απλοποιεί το λεξιλόγιο και τη σύνταξη του κειμένου υπολογίζοντας τις δυνατότητες του μαθητή.
- 5. Περιορίζει ή εξαλείφει εντελώς τις δευτερεύουσες προτάσεις.
- 6. Μεταβάλλει τη σύνταξη του κειμένου σε απλή δομή του τύπου Υποκείμενο – Ρήμα – Αντικείμενο.
- 7. Τοποθετεί σε χρονολογική σειρά τα γεγονότα που συνθέτουν το κείμενο, αποφεύγοντας χρονικές επιστροφές, όπως στην *in media res* συγγραφή (Μουταβελής, 2011)

Η αξιοποίηση των εικόνων στην κατανόηση του κειμένου

- Οι εικόνες αποτελούν οργανικό κομμάτι ενός κειμένου και αποσκοπούν όχι μόνο στη διακόσμηση του αλλά κυρίως στην κατανόησή του.
- Έτσι ο εκπαιδευτικός:
 - 1. Αφαιρεί ή προσθέτει εικόνες στο μάθημα με ηλεκτρονικό τρόπο (π.χ. Google Εικόνες/Μινώταυρος, Θησέας).
 - 2. Επιλέγει εικόνες όπου το θέμα είναι ευδιάκριτο μια και ενδιαφέρει περισσότερο η κατανόηση παρά το καλλιτεχνικό κομμάτι της εικόνας.
 - 3. Αφαιρεί ή προσθέτει απλές ερωτήσεις και εργασίες, τοποθετώντας τις εικόνες δίπλα στις αντίστοιχες ερωτήσεις, ώστε να στηρίζει η μία την άλλη.
 - 4. Τοποθετεί τις εικόνες και τις ερωτήσεις με χρονική σειρά.

Διδακτική διαδικασία

- Κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος, ακολουθείται κατά βάση η τυπολογία που προτείνει το “Βιβλίο του Δασκάλου”. Στη διήγησή του, ο εκπαιδευτικός στηρίζεται στο κείμενο που έχει διαμορφώσει για το μαθητή με μαθησιακές δυσκολίες, έχοντας όμως ως υπόψη του το βασικό κείμενο των μαθητών τυπικής ανάπτυξης.
- Επιπλέον, προτείνεται, όπου αυτό είναι δυνατόν, να εμπλουτιστεί η διδασκαλία με στρατηγικές προσπέλασης των γραπτών κειμένων (π.χ. εννοιολογικούς χάρτες, υπογράμμιση, έντονη γραφή, συνθέτη ομιλίας).
- Ταυτόχρονα, επιδοκιμάζεται η ευέλικτη ομαδοποίηση των μαθητών ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητές τους. (Μουταβελής, 2011)

Επίπεδα και δίκτυα συνεργασίας

- Η ανάγκη χρήσης επιπλέον στρατηγικών, συχνά υπαγορεύει τη στήριξη του εκπαιδευτικού από

(α) συναδέλφους εντός και εκτός της σχολικής μονάδας ή/και

(β) άλλα υποστηρικτικά πλαίσια, όπως το ΚΕΔΔΥ, ο Σχολικός Σύμβουλος ΕΑΕ, κ.α.

Ο κύκλος της Δ. Δ.

Αρχική
Αξιολόγηση
(επανα-σχεδιασμός)

Προετοιμασία
διδασκαλίας

Αξιολόγηση
διδασκαλίας

Διδασκαλία

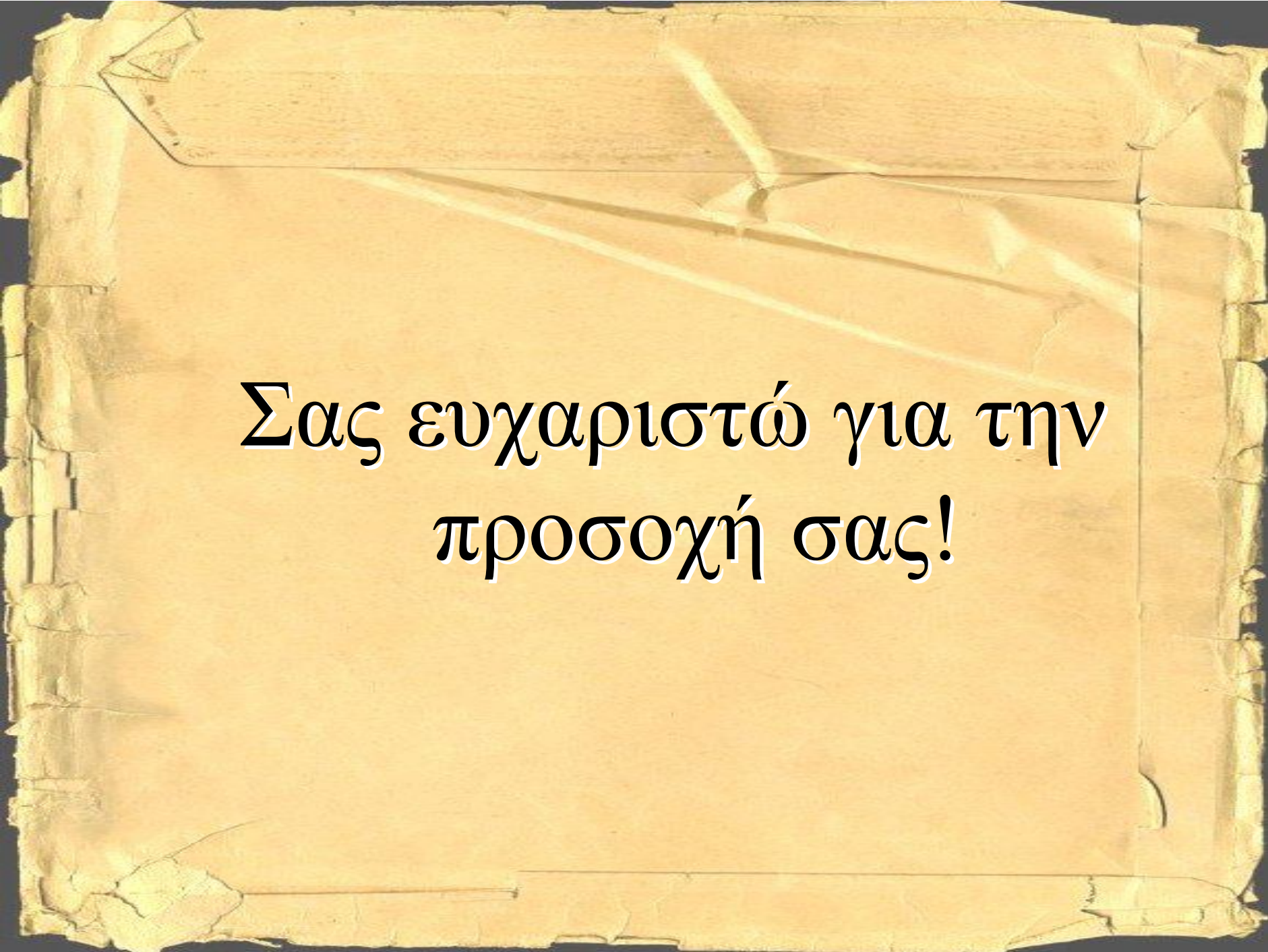
Μουταβελής, 2011

Τι θα καταφέρει ο εκπαιδευτικός

- Θα μπορέσει να χρησιμοποιήσει διαφορετικές στρατηγικές, εμπνευσμένες από τις ιδιαίτερες δυνατότητές του μαθητή και λιγότερο από τις ανάγκες του.
- Θα βελτιώσει την ενσυναίσθηση του απέναντι στον κάθε μαθητή του ξεχωριστά.

Βιβλιογραφία

- Μουταβελής, Α. (2011). Πανελλήνιο ερευνητικό πρόγραμμα διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στην κοινή τάξη. Στο «Η Ειδική Αγωγή Αφετηρία Εξελίξεων στην Επιστήμη και στην Πράξη», 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ειδικής Αγωγής: 15-18 Απριλίου 2010. Τόμος Γ': Γρηγόρη.
- Κοσμόπουλος, Α. & Μουλαδούδης, Γ. (2009). Ο Carl Rogers & η Προσωποκεντρική του Θεωρία για την Ψυχοθεραπεία και την Εκπαίδευση. 4η Έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Χιονίδου-Μοσκοφόγλου, Μ (2005). Βασικές Μέθοδοι Ομαδο-συνεργατικής Διδασκαλίας και Μάθησης στα Μαθηματικά.
http://users.auth.gr/~lemonidi/sde_yliko/Omadosinergatiki%20didaskalia%20.pdf

Σας ευχαριστώ για την
προσοχή σας!